

מסורת הש"ס

(א) [נסמכות יג:], (ב) לעיל דף מה. [ע"ש] [לקמן עד: מוס' פ"ג], (ג) לקמן דף פג., (ד) [ע"י מוס' לעיל לת. ד"ה שמה], (ה) [נסמדרין ג]. ע"ש], (ו) ע"י ש"ך סי' ש"ז ס"ק ב', (ז) ש"ך לעמוד ב', [ויע' היטב בתוס' ב"ק מז: ד"ה ואש' ותף דמ: ד"ה וסמולא].

רבינו חננאל

איתמר דברים בלא מעות רב אמר החוזר בו אין בו משום מחוסר אמנה ורבי יוחנן אמר יש בו משום מחוסר אמנה. ומותבינן לרב מדר' יוסי דאמר הן שלך ולאוי שלך צדק. ופריך אביי הווא שלא ידבר אחת בפה ואחת בלב. תוב אוחבינן עליה הא דתנאי ר' שמעון אומר טלית קונה דינר זהב וכו'. ופריך' תנאי הוא יש תנא שאמ' דברים אין בהן משום מחוסר אמנה והוא ר' יוחנן בן מתיה ופשוטה היא. ולא עמדה כתנאי וקיימא לן כר' יוחנן. ומקשי' ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחזו' בו ופריך' התם במתנה מרובה משום דלא סמכה דעת' דמקבל ולפיכך אין בה משום מחוסר אמנה אבל במתנה מועטת דסמכה דעתיה התם אמר יוחנן דאית בה משום מחוסר אמנה וכל שכן במשא ובמתן דודאי סמכה דעתיה יש בו משום מחוסר אמנה דאמר ר' יוחנן ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לך בירי רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר וכו'. דקי' ואי הדר ביה הוה מחוסר אמנה ולא מצית לבימר זה כשמשכו הבן לוי לזה כור של חט' וחזו' בו לוי והפקידו אצלו דתני סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי משכו קנאו וממתא אית ליה גביה אלא בודלא משכו ש"מ: ירושלמי ר' אבהו בשם ר' יוחנן אמר ליתן מתנה לחבירו מותר לחוזר בו ואם אמר לו בדעת גמורה אני אומר לך אין לו לחזור הדא דאית אמר בעשרי אבל בעני נעשה נדר. רב מפקד לשמשיה אימת דנימא לך חתן מתנה לבר נש אין הוא מסכן הב ליה לאלתר ואין הוא עתיר אימיליך בי תנייתא. הווא דאמר לרב שמואל בר זוטרא אית לך שומשמי לזבוני א"ל לית לי שומשמי אמר ליה ליהוה הני זוזי נבך דחשכא לי אמר ליה ביתא קמך אפילו שומר חנם לא הוי:

אלא משכון דפספ. למאי תפס אס לא להיות משכון תחת שווי ובההיא מיהא לא קרינא ציה לא יגוש: **אינו משמט כגולו**. כלומר אינו משמט כלל: **מכלל דר' יהודה כו'**. קושיא הוא: **במאי דנקיט זוזי כג לטו**. ואי לא מקבלת מי שפרע: ואידך. המותר: **דברים נינהו**. בלא מעות. רב לטעמיה דאמר כנגדו הוא קונה: **הין כגלל איפס**. שההין י"ב לוגין ואיפס שלשה סאין שהן ע"צ לוגין: **אלא שיהא הן שלך כו'**. כלומר כשאתה מדבר הן או לאו קיים דצריך והלדק אותם: **שלא ידבר אחד צפה כו'**. נשעה שהוא אומר הדבור לא יהא צדעתו לשנות אבל אם נשתנה השער לאחר זמן והוא חוזר בו לפי שינוי השער אין כאן חסרון אמנה: **אבל אמרו חכמים כו'**. סיפא קמני החוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו. אלמא יש בהן משום מחוסרי אמנה: **סנאי היא**. דאשכתן רבי יוחנן זן מתיא דפליג: **מעשה בר' יוחנן כו'**. משנה היא בהשוכר את הפועלים שזוה את בנו לחזור בתנאו עד שלא יתחילו המלאכה ולפסוק להם מזונות קלים: **לא סמכא דעתיהו**. על דברי הכן: **מימר אמר קמיה**. כבר הודיעו מה פסק לנו ונתרצה: **מי אמר רבי יוחנן הכי**. דיש צדברים משום חסרון אמנה: **ויכול לחזור בו**. וקשיא לן יכול פשיטא דהא לא משך ואין כח צד"ד לכופו: **אלא**. ודאי על כרחך מותר לחזור בו קלאמר ואשמעינן דאפילו חסרון אמנה ליכא: **מודה ר' יוחנן במתנה מועטת**. שאין מותר לחזור משום דסמכא דעתיה דמקבל **אדיבוריה** וכי אמר מותר לחזור בו במתנה מרובה קלאמר דלא סמכא דעתיה דמקבל דלקיימיה לדיבוריה: **לכן לוי**. כל לוי קרוי זן לוי: **כור מעשר יש לך בידי**. שעשרתי מפירותי ואתננו לך: **תרומת מעשר**. שהלוי מפרש מעשר לכהן מעשר מן המעשר: **משום הכי רשאי**. שיש לו לסמוך על מה שכתוב (פסטי' ג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא יתנו ללוי אחר והא מתנה מועטת היא שאין לישראל צידו מתחילה לתת לכל זן לוי שרצה: **אין לו עליו**. אין לו לזן לוי ראשון על ישראל זה: **אלא פרעומם**. שהצטיחו בתחלת נכזה: **אלא ש"מ כגלל נטלו**. ויש צדברים משום חסרון אמנה: **אפילו שומר חנם נמי לא הוי**. ואפילו פשעו צשמירתן פטורין: **והא צעי לקצוני כו'**. ודלמא לא הוי מקבל ואשתכח דזווי דידיה הוו: **הכי נמי**. או משלם השומשמן או יקבל מי שפרע: **בידי הוס עונדא**. אותו מעשה דשומשמן על ידי הים ולא כן היה שאילו קיצלמים לתת השומשמן לא הייתי חוזר צי ככל חללו של עולם ולא על כן צאנו לקין אלא כך היה: ‏

^{אמרי}

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

^{אמרי}

מט.

מודה רבי יוחנן במתנה מועטת. ויוקר נמי הוי כמו מתנה מועטת: **וחוזר והפקידו אצלו**. ה"מ למפרך אי הכי מאי למימרא אלא דכלאו הכי פריך שפיר מסיפא: **אלא אפי' שומר חנם נמי לא הוי**. ויהא דלמר צפרק האומנין (לקמן דף פ:) טול שלך והצא מעות שומר חנם היינו משום

דמעיקרא היה שומר שכן וכשא"ל טול שלך לא לסלק עלמנו לגמרי משמירה קלאמר אלא שלא יהיה שומר שכן: **ו"בא הא ביתא קמך לא מבעיא כו'**. והא דלמר צפרק הפרס (צ"ק דף מז: ושם) הכנים צרשות בעל החצר חייב ר' אומר עד שיקבל עליו בעל החצר שמירה י"ל דשמעתין אחיא כרבי דשמואל התם פסיק הלכתא כרבי ואע"ג דרב התם פסיק הלכתא כתנא קמא קיימא לן כשמואל דדיני לגבי רב ועוד דאפילו לרבנן דמחייבי היינו לפי שאמר ליה כנוס שוכך דמשמע ואשמרנו אבל הא ציתא קמך סלק עלמנו משמירה לגמרי^א: ^{כדאי}

דנקיטת זוזי הב לחו ואידך דברים נינהו ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה דאיתמר דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה *ורבי יוחנן אמר ^אביש בהם משום מחוסרי אמנה מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה תלמוד לומר י^ההין צדק והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך ג'שיהא הן שלך צדק ולאוי שלך צדק אמר אביי ההוא י^השלא ידבר אחד בפה ואחד בלב מיתיבי ^אר' שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו תנאי היא דתנן ^אמעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד ואי ס"ד דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה היכי אמר ליה זיל הדר כך שאני התם דפועלים גופייהו לא סמכא דעתייהו מאי טעמא מידע ידעי דעל אבוה סמך אי הכי אפילו התחילו במלאכה נמי התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתייהו אמרו מימר אמר קמיה דאבוה וניחא ליה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול לחזור בו יכול פשיטא אלא י^המותר לחזור בו אמר רב פפא *ומודה רבי יוחנן ובמתנה מועטת דסמכא דעתייהו הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן ^אוישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת מצי למיהדר ביה אמאי רשאי אישתכח דקא אכיל טבלים הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר ואין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא דעתך כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת כיון דמשכיבא ממונא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה יבדלא נטלו שמע מינה ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרו בהו ואמרו ליה לית לן שומשמי שקול זוזך לא שקיל זוזיה איגנוב אתו לקמיה דרבא אמר ליה כיון דאמרי לך שקול זוזך ולא שקלית לא מבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרו ליה רבנן לרבא ויהא בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי נמי אמר רב פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי ^אההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה *רב שמואל בר זוטרא שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא הוי קא משני בדבוריה בדידי הוה עובדא ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה והוה יתיבנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא אמר לי אית לך שומשמי לזבוני אמרי

עין משפט ונר מצוה

ג א מ"י פ"ט מה' שמיטין ויובלות הל' יד סמג עשין קמט ולאחין עד טו"שע ח"מ סי' סז ספיף יב:

גא ב מ"י פ"ז מהלכות מכירה הל' ח סמג עשין פב טו"ש"ע ח"מ סי' רד ספיף ז:

גב ג מ"י פ"ה מהלכות דעות הל' יג:

גג ד מ"י שם פ"ב הל' ו: **גד** ה ד מ"י פ"ז מהל' מכירה הל' ט סמג עשין פב טו"ש"ע ח"מ סי' רד ספיף ח [ובסמן רמא ספיף א]:

ז ח ז מ"י פ"ז מהל' מעשר הלכה ח:

גה י מ"י פ"ז מהל' מכירה הל' ג ועשין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ ובצ"מ יוסף סמג שם טו"שע ח"מ סי' קלח ספיף טו:

תורה אור השלם

1 מאוני צדק אבני צדק איפת צדק ודקי צדק יקיה לבם אני ?? אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים: ויקרא יט לו

גליון הש"ס

גכ ור"י אמר יש בהם. עין ג"ר ש"י משנה ט' דנביעית: שם ההוא שפא ידבר. עין כמות דף פו ע"א רבי ד"ה פיעת: שם ובדור ר"י. אף דלא שיק' כאל' מודה לבר פלוגמיה דהא רב ס"ל דכ"ע יכול לחזור מ"מ קטן ומודה לומר דמולא סמלל שאמר ועשין זה גניטין דף פג ע"א מודה ר"א מנגמס. כ"כ רשבי"א תוספות: שם רב שמואל בר זוטרא שמיה כ' הלאר שבע סי' יג דל"ל רב עיפויי שמה דהכי אית' בנסמדרין:

מוסף רש"י

משכון דנקיט. דתפס למאי תפסיה אי לא למשכון מיהא דהואו פלגא (שבועות מז:). משום מחוסרי אמנה. אם חזר דביעורו (בבברות ג:), ואין דינר זהב קונה טלית. דלגבי פירות הואי דהצא טעמא, מכל מקום. כלומר אף לפי פסועות העמדה לזוא על החזר, כך הלכה. שאין צ"ד יטולין לעכב צידו (ע"ר מז:). בשעתו. צעת מלכותו, דמלך והדיעו הוה (לקמן ג:). בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דמפרש בגמרא (שם), עד שלא יתחילו כדברים ודברים אין בהם משום מחוסרי אמנה, דאילו משתחילו לא מוכל לחזור (שם).